

Kalba, pasakyta atsiimant kūrybiškiausios 2025 m. knygos premiją

The Speech upon Receiving the 2025 Prize of the Most Creative Book

MARIUS BUROKAS

Poetas, vertėjas, literatūros kritikas
m.burokas.mb@gmail.com

Visų pirma, esu dėkingas literatūros mokslininkų ir literatų bendruomenei (jos abi mūsų krašte taip glaudžiai persipynusios, kad, manau, nesuklysiu, kreipdamasis taip) už suteiktą garbę ir kūrybiškiausios knygos titulą *Seismografui*.

Visų antra, rašyti ir skaityti kalbas yra sunku, tai jums ne eilėraščius rašyti. Tiesa, kolegė ir bičiulė Jūratė Čerškutė siūlė man parašyti vietoj kalbos proginį eilėraštį, bet skaityti jums paskubomis parašytą proginį eilėraštį prilygtų Filharmonijoje groti balalaika. Nedrįsčiau.

Pradėsiu iš toli, bet, tikiuosi, trumpai: poetas, ryžsis tapti poetu ir rašydamas pirmuosius eilėraščius, turi daug nemotyvuotos drąsos – jis dažnai nesuvoja, kas jo laukia, ko iš jo bus pareikalauta, jis manosi viską žinąs, jis (bent jau taip būdavo anksčiau) yra įsitikinęs, kad turi pakankamai kultūrinio bagažo ir turi galių pasakyti kažką nauja. Ir jis yra teisus, kitaip nė nepradėtų. Ir ta drąsa yra labiau ne drąsa, o įžūlumas, naivumas ir aistra bei būtinybė kurti.

Motyvuota drąsa rašyti atsiranda palaipsniui, su patirtimi ir amato įgūdžiais. Knyga po knygos. Visada vengiau sakralizuoti arba sudvasinti poeziją ir jos rašymo procesą. Maniau ir tebemanau, kad amatas (o kai nerimuoji, tas amatas ir

Received: 18/03/2026 **Accepted:** 23/03/2026

Copyright © 2026 Marius Burokas. Published by the Institute of Lithuanian Literature and Folklore Press. This is an Open Access article distributed under the terms of Creative Commons Attribution Licence, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

įgūdžiai matomi sunkiau nei rimuojant) lygiai svarbus kaip ir įkvėpimas (apie kurį kalbėti reikia atsargiai ir pasitelkus sveiką protą).

Ilgą laiką rašyti poeziją man buvo lengva, dabar – vis sunkiau. Bet ir tai – normali poeto gyvenimo ir darbo kreivė. Rašai ir rašydamas pamažu kalkėji. Žmogus, o ir poetas, ieško, kur patogiau ir paprasčiau, nejučia įkliūva į rašymo lengvumo ir patogumo spąstus (jei jis, žinoma, ne genijus – tie tai spąstų išvengia).

Todėl poetą, kaip ir arbatinuką, kartais reikia *nukalkinti* (gerai jau, pasakysiu taisyklingai – išvalyti jame susikaupusias kalkes). Dažnai tai padaro kritikai – savo recenzijomis ir straipsniais, o kartais ir parodomąja tyła. Bet save stebintis ir savikritikos turintis autorius susivokia ir pats. Parašiau tai ir suvokiau, kad taip giriuosi, nes aš, žinoma, esu tas savikritikos turintis autorius. Bent jau taip norėčiau manyti. Taip pat norėčiau manyti, kad rašydamas *Seismografą* šiek tiek *nukalkinau* save.

Seismografas – turbūt pirmoji mano knyga, kurią rašiau sąmoningai, turėdamas planą, užmojų ir sumanymų, o ne vien vedamas gyvenimo ir biografijos. Rašydamas *Seismografą* norėjau išsipainioti iš savęs, iš *būsenų*, *mokėjimo nebūti* ir net iš *švaraus buvimo*.

Žinoma, nuo savęs nepabėgsi, tad kažkoku radikaliai kitoku keliu nepasukau – dalis motyvų ir temų liko tie patys, o ir prozinio eilėraščio forma keliauja iš vienos mano knygos į kitą, tik čia aš ją turbūt labiausiai išgryninau. Ir vartydamas ką tik išleistą knygą supratau, kad toliau šituo keliu eiti taip pat nebegaliu, jis veda į akligatvį – arba bent truputį keitiesi, arba tampi save replikuojančiu poetiniu virusu.

Šią savaitę baigiau skaityti Rolando Rastausko paskutinę (labai liūdna, kai kalbant apie knygas žodis „paskutinė“ tampa faktu, o ne kalbos klaida) knygą *Atminties stalčiai*. Pacituosiu pora sakinių, kurie, manau, tiktų ir *Seismografui*:

Visada manydavau, kad klausimai, į kuriuos nėra staigių ir vienareikšmiškų atsakymų, trumpam sustabdo patį žmogaus, daikto, netgi geografinio darinio egzistavimo laiką. Kol ieškai, ką atsakyti į paradoksinį klausimą, esi gyvas, dar žaidime, dar neišsirtas iš vaisingų santykių ir perspektyvų tinklo.

Čia labiausiai man akis užkliuvo už žodžių „geografinio darinio“ – visas *Seismografas* yra viena „geografinių darinių“ virtinė, miesto ir gamtos, žmogaus ir teritorijos santykių albumas. Pats žmogus šioje knygoje – ir peizažo detalė, ir

jo kūrėjas, ir stebėtojas. Žmogus čia – ir tas, kuris ilgai ir kantriai rausė bedugnę, o dabar vaikšto jos kraštu. Žmogus čia – ir tas, kuris prisimena bei liudija.

O aš tiesiog tikiuosi, kad *Seismografas* daugiau klausia negu atsako, perspėja negu teigia ir liudija negu kaltina.

Užbaigdamas reziumuosiu taip: labiausiai nenorėčiau, kad poezija vėl taptų lojalumo testu arba pažiūrų rodikliu, kaip nenorėčiau ir to, kad posakis „nepainiokime meno ir politikos“ vėl taptų taisykle, kurios laikomasi pagal nutylėjimą.

Poezijai visada reikia pasipriešinimo, pasaulio pasipriešinimo. Poezijos pasaulis prasideda ir baigiasi improvizacija. Gera poezija nėra drungna. Ji turi būti neišspjaunama ašaka, sustabdytas gyvenimo kadras, akimirka, kurioje visi gyvi, net ir mirusieji, ji turi būti lygtis, klausimas, liudijimas, niekada nepabaigiamas žaidimas...

Bet galbūt jau užteks, nes jaučiu, kad vėl nukrypstu į retorinį lyrizmą. Tad dar kartą dėkoju jums visiems.